

บทละครคุณสุวรรณ

เรื่องพระมะเหลเถไถ กับ อุณรุทร้อยเรื่อง

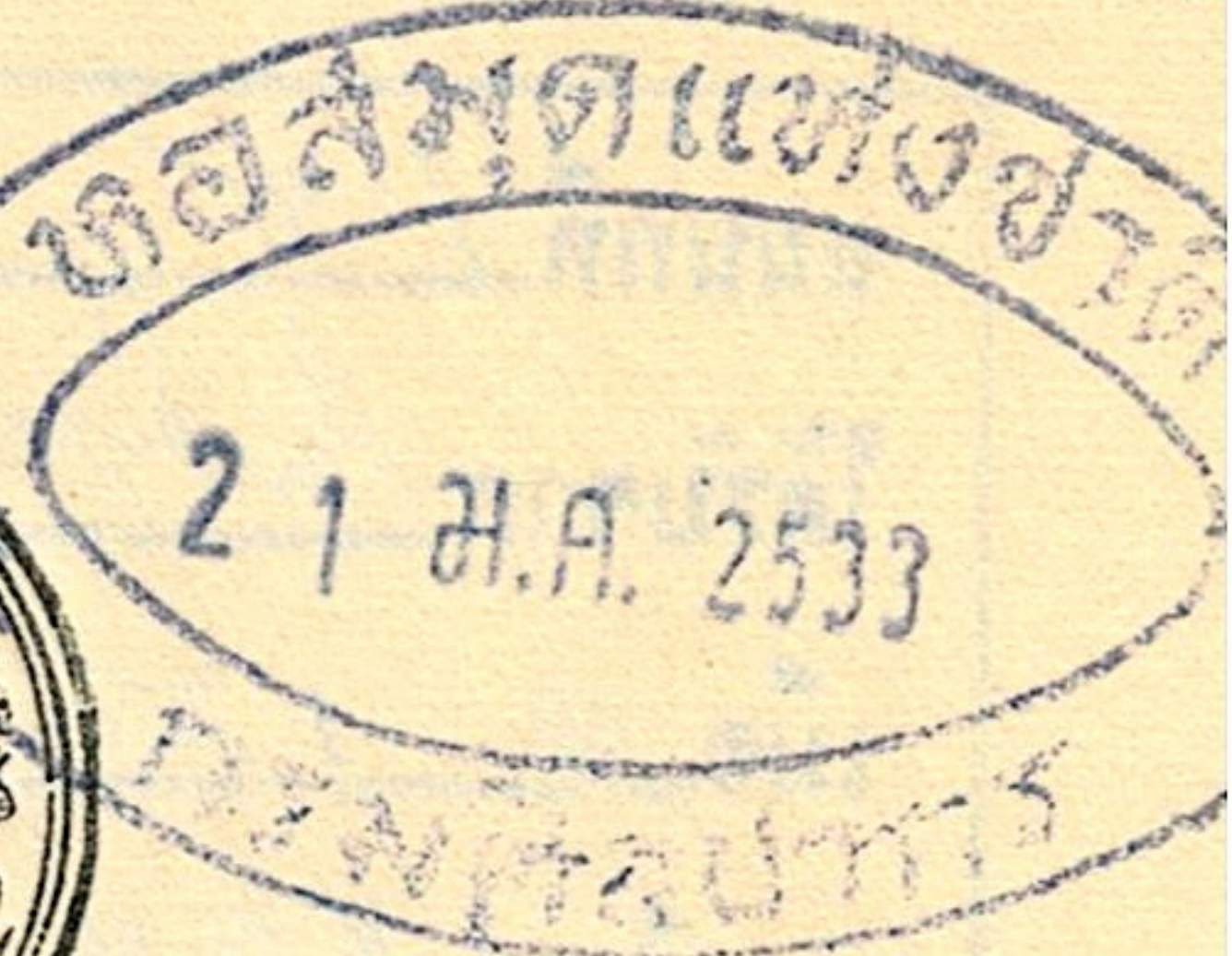
ฉบับหอพระสมุดวชิรญาณ

พิมพ์ขึ้นเมื่อขบกุญ พ.ศ. ๒๔๖๖

หอสมุด

โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

หอสมุดแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ ร.๕ นครราชสีมา

บทละครคุณสุวรรณ

เรื่องพระมะเหลเถไถ กับ อุณรุทร้อยเรื่อง

ฉบับหอพระสมุดวชิรญาณ

พิมพ์ขึ้นเมื่อชกญ พ.ศ. ๒๔๖๖

โรงพิมพ์ ไสภณพิพรรฒธนากร

เลขที่ ๒๕๙๔

เลขห้อง ๒๒๕๐๘๘

เลขหมาย: 895.9112008
ส 869ป

เลขทะเบียน 46.33 4. 163 66

อธิบายเรื่องบทละครของคุณสุวรรณ

มีผู้ได้ไต่ถามแลเตอนมาเนืองๆ ว่าเหตุใดหอพระ
สมุท ๑ จึงไม่พิมพ์บทละครของคุณสุวรรณ เหตุนี้ก็
บอกได้โดยง่าย ว่าเพราะหอพระสมุท ๑ หาฉบับยัง
ไม่ได้ จึงมิได้พิมพ์ มาบัดนี้หาฉบับได้ หอพระสมุท ๑
จึงพิมพ์บทละครของคุณสุวรรณทั้ง ๒ เรื่องไว้ในสมุทเล่มนี้
ให้ได้อ่านกันตามปรารถนา

แต่ผู้ที่ยังไม่ทราบเค้ามูลเรื่องบทละครของคุณสุวรรณ
เห็นจะมีในชั้นนี้มากด้วยกัน ถ้าไม่อธิบายให้ทราบน่าจะพา
กันเห็นเป็นการแปลกปลาดที่หอพระสมุท ๑ เอาหนังสือ
เช่นนั้นมาพิมพ์ เพราะที่แท้เป็นบทบาแต่จะมีใช้บทละคร
อย่างปรกติ เพราะฉะนั้นจำจะต้องชี้แจงให้ทราบเรื่อง
เค้ามูลข้อข้าของบทละครคุณสุวรรณเสียก่อน.

คุณสุวรรณผู้แต่งบทละคร ๒ เรื่องนี้ เป็นนิดาพระยา
 อุไทยธรรม (กลาง) ราชินิกุลบางช้าง มีอุปนิสัยใจ
 รักการแต่งกลอนมาแต่ยังเด็ก ได้ถวายตัวทำราชการ
 ฝ่ายในตามเหล่าสกุลเมื่อในรัชกาลที่ ๓ อยู่ที่ตำหนัก
 พระเจ้าลูกเธอ กรมหมื่นอภัยสุทธาเทพ ในชั้นนั้น
 คุณสุวรรณได้แต่งกลอนเพลงยาวเป็นนิราศเรื่องกรม
 หมื่นอภัยฯ ประชวร^๑ ยังปรากฏอยู่เรื่อง ๑ นอกจาก
 เพลงยาวนิราศแลบทละครที่พิมพ์ในสมุดเล่มนี้ กลอน
 ของคุณสุวรรณคงมีเรื่องอื่นอีก แต่ยังไม่หาพบเมื่อ
 กรมหมื่นอภัยฯ สิ้นพระชนม์แล้ว คุณสุวรรณก็อยู่
 ในพระราชวังต่อมา แต่ไม่ปรากฏว่าทำราชการใน
 ตำแหน่งพนักงานใด

คุณสุวรรณมามีชื่อเสียงโด่งดังเมื่อรัชกาลที่ ๔ เหตุ

๑ เพลงยาวนิราศของคุณสุวรรณ หอพระสมุดฯ ได้พิมพ์ใน
 ประชุมเพลงยาวภาคที่ ๓ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๓

ค่ายเสียจริต แต่ไม่คลั่งไคล้อันใด เป็นแต่ฟังไปใน
 กระบวนแต่งกลอน จึงแต่งบทละคร ๒ เรื่องที่พิมพ์ใน
 สมุดเล่มนี้ เรียกกันว่าเรื่องพระมะเหลเถไถเรื่อง ๑ กับ
 อเนกทร้อยเรื่องอีกเรื่อง ๑ เล่ากันมาว่าคุณสุวรรณอยู่เรือน
 ที่แถวนอก ใครไปหาถ่ายบอกว่าอยากจะฟังบทละครที่แต่ง
 ใหม่ คุณสุวรรณก็ว่าบทละคร ๒ เรื่องนี้ให้ฟัง โดยจำ
 ไว้ได้แม่นยำ ผู้ที่ได้ฟังเห็นชอบกันพากันชอบ ที่จำ
 ได้บ้างก็มาว่าให้ผู้อื่นฟังต่อ ๆ มา เพราะฉะนั้นบทละคร
 ของคุณสุวรรณจึงแพร่หลาย พวกผู้ดีชาววังจำกันได้
 มากบ้างน้อยบ้างแทบจะไม่เว้นตัว แต่ที่ได้จดไว้เป็นตัว
 อักษรนั้นน้อยแห่ง ครั้นนานมาจึงหาฉบับยาก

คุณสุวรรณถึงแก่กรรม^๑ เมื่อต้นรัชกาลที่ ๕ แต่
 บทละครของคุณสุวรรณยังมีผู้จำได้เป็นตอน ๆ แลว่าให้

๑ ข้าพเจ้าได้กล่าวในคำนำเพลงยาวคุณสุวรรณ ว่าถึงแก่กรรม
 เมื่อรัชกาลที่ ๔ นั้นผิดไป.

๒ ๔ ๕ ,
กนพงส์บตอมา
ในสมคเลมณ ๕

ฅ

ลํ ลํ ลํ ลํ ลํ ลํ ลํ ลํ ลํ
พงพบคบบทไคเขียนไวทไคมาพิมพ์

บทละครของคุณสุวรรณที่เป็นของแปลกกันนั้น คือ :—
บทละครเรื่องพระมะเหลเถไถ คุณสุวรรณแต่งเป็นภาษา
ข้างไม่เป็นภาษาข้างปะปนกันไปแต่ต้นจนปลาย แต่ใคร
อ่านก็เข้าใจความไต่ลอดเรื่องราว ความขบขันอยู่ที่ตรง
ข้อนี้ ส่วนบทละครอุณทรอัยเรื่องนั้น คุณสุวรรณเกณท์
ให้ตัวบทในละครเรื่องต่าง ๆ มารวมกันอยู่ในเรื่องเดียว
ถ้าดูโดยกระบวนการความอยู่ข้างจะเลอะ แต่ไปทิศทางสำนวน
กลอนกับแสดงความรู้เรื่องละครต่าง ๆ กว้างขวาง เพราะ
ในสมัยนั้นบทละครยังมีได้พิมพ์ คุณสุวรรณคงต้องพยา
ยามมากทีเดียวจึงได้รู้เรื่องละครต่าง ๆ มากถึงเพียงนั้น
แต่มีอยู่บท ๑ ในอุณทรอัยเรื่องของคุณสุวรรณ ซึ่งควร
สรรเสริญในกระบวนการว่าเป็นความคิดแปลกดี คือ
บทจำแลงตัว ซึ่งพิมพ์อยู่นำ ๒๔ ในสมุดเล่มนี้.

กรรมการหอพระสมุดฯ หวังใจว่าเมื่อท่านทั้งหลาย
ได้ทราบเค้ามูลของบทละครคุณสุวรรณทั้งสี่ดงมา คง
จะพอใจอ่านบทละครของคุณสุวรรณทั่วกัน

ฉ.

บทละครเรื่องพระมะเหล็กเถใด

ของคุณสุวรรณ

เข้าปี^๑ เมื่อนั้น พระมะเหลเถไถมะไหลลา สกิตยยัง
เมทันทองกะโปลา คุชาปาลากะเปเล วันหนึ่งพระจึง
มะหลกกตก มะเหลไถไพรพรักมะรักเข แล้วจะไปเที่ยว
ชมมะลมเต มะโลโตไปเปมะลุต ตริแล้วพระมะเหล
จึงเบ้ปะ มะเลไตโคคลคละมะหรั จรจรลต้นตคพลคพล
ไปสัปราสาทท้าวโปลา ฯ ๒ คำ ฯ เพลงซ้ำ

๑ ร่าย ๒ ค่ำ ๑
 ๑ ครั้นถึงจึงเข้าตระหลดตด ก็มเกลาเค้าคุด
 ๑ ๑
 ๑ กะหลาต้า ๑ มะเหล๑ไถกราบ๑ไหว๑ทั้ง๑สอง๑รา ๑ จึง๑แจ้ง๑กจ๑จา
 ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑
 ๑ มะเลา๑เตา ๑ คว๑ยบ๑คน๑ตว๑ชา๑มะ๑เหล๑เถ ๑ ไม่๑ส๑บาย๑ถ่าย๑เท
 ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑
 ๑ กะ๑เหง๑า๑เก๑้า ๑ จะ๑ขอ๑ลา๑ส๑อง๑รา๑หน้า๑เง๑้า๑เค๑้า ๑ เท๑ยว๑มะ๑ไ๑ล
 ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑
 ๑ ไป๑เข้า๑พ๑นา๑วัน ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑ ๑

๑ เมื่อนั้น ท่านท้าวไปลากะปาหงัน กับนางตาลา
กะปาลัน ได้ศุภศุภทรุขหั้นมะเลเท มะรอกทอกกบอกว่า
จะลาไป พนาข้าทำไมจะไฟล่เผล มะเลอเตอเป้อเปื้อน
เทยวเซอนเซ จิงตรัสห้ามมะเหลเถมะเลทา เจ้าอย่าไป
ไซเซกะเปลู จงเอนคพ้อเถิดมะไหลธา พระมะเหลไถ
เผ้ามะเลาชา ก็จำให้ลูกยามะลาปอง ฯ ๖ คำ ฯ

๑ เมื่อนั้น มะเหลไถทูลลามาทองก้อง จิงตรัส
สั่งเสนาจารย์อง ให้ผูกม้าป่าป้อองกะงิงกิง ฯ ๒ คำ ฯ

๑ บัดนั้น เสนารับสั่งกะงิงกิง ไม่นั่งนิ่งวิ่งไป
มะลงตัง มะลันตันครันถิงขอกกัน ว่าบดินมรขลัง
มะเหลเถ ให้ผูกม้าป่าเปะหงันกัน จะเสด็จเตร็จเตร
มะเลตัน ว่าแล้วชวนกันมะแลงแตง ฯ ๔ คำ ฯ

๑ ยานี้ ผูกเปาะอานพานหน้ามะเหลเถาะเตาะ เข้มสลัก
๑ บกเปาะกะเง้งแก้ง เตรียมทั้งพหลพลแปงแมง แล้ว
ไปทูลแถลงมะแรงตา ฯ ๒ คำ ฯ

โทน สรรเสริญทรงสุคนธ์ปิ่นตลิ่ง ลุบไล้ไผ่ขี้กกระโง
โก๋ สนับเพลลาเชิงไซกะไรโจ ภูษาสี่สะโรกะไปลับ
เจียรบาคียักทองกะลองเต็ค ขันหนึ่งเพ็ชรสายสอศ
จรวดฉั่น ฉลององค์อย่างน้อยกะปอยลับ มะดวงขวาง
ปวงขันคันทองกร มงกุฎแก้วแวววายมะรายรบ กรร
เจียกเงินบนกยมะหลอนฉอน ถ้ามรงค์จินดากระราชอน
คลุกคลุกอรชรมะลอนชัน คูลื้อยเชื่อยเหลืดยแลกะโป่ง
โลง งามดังขึงโป่งกำงันกัน กะงวยกวยควยพระแสง
มะแรงตัน มอระตอกกรนขนอาชา ฯ ๘ คำ ฯ เชิดฉิ่ง

๑ ร่าย
 ๑ ร้อยไหม้โยธาพะลาแห่น พลาหัยนัยแสนแน่น
 หนา ไคฤกษ์เล็กพหลมะลนทา ออกจากภาว
 กะปาโล ๑ ๒ คำ ๑ กราว

๐๑ พระชมเขาเนาเนินกะทรกกก รุกชาติคาศดก
 มะไหลโต^๑ มะลาตันสาระพันกะลันไป^๑ กะลาบย^๑ไถ
 มะโยตัน มะโยตึงปริงปรางลาสาบ ลางสาคหาด
 หาบมะหลัน^๑บัน มะลัน^๑บัสเสียดประเหยียดกัน^๑ ประยงค์^๑
 แก้วแก้วพันมะลันคา^๑ มาลิดวงพวงช่อมะลอสร^๑ มาลิด^๑
 ชาติมากช้อนมะรอนฉา^๑ มะรินชิงจึงจ้อมะยอตา^๑ มะยม
 เต็มเชื่อมลามาโล^๑ มะกาลิง^๑ขึงข่มกะทุม^๑ท่อน^๑ กะทิง^๑
 ถินกลัน^๑ขจรมะลอน^๑ไหว มลิวัน^๑มันไมกกะไหลก^๑โก
 กุหลาบแกมแนมโยทกาลิ^๑ กาหลง^๑ชงโคมะโย^๑แป้ว^๑
 มะโยปมนมแนวมะแลวฉิ^๑ มะไยฉาวสาวหยุดมะลุค^๑ลิ^๑
 มลิลาสารภิมะลิ^๑ไซ พระชม^๑ยักษากะลา^๑ชอน^๑ กะลาฉิน^๑
 ขินว่อนกะล่อน^๑ไฉ^๑ กะลิง^๑เฉียบเหยียบ^๑แต้ว^๑เค้า^๑แมว^๑ไม
 เค้า^๑เมง^๑หมิ่น^๑ผิน^๑ไผ^๑พะ^๑ไว^๑ตา^๑ พะวา^๑ติ^๑บ^๑จิบ^๑จา^๑บ^๑คาย^๑ไช^๑ ขาบ^๑
 เคียง^๑เขา^๑ไฟ^๑ไถ^๑ล^๑ถา^๑ ถลา^๑โถ^๑ม^๑โจ^๑ม^๑จับ^๑มา^๑รีย^๑กา^๑ รีย^๑กัน^๑
 จำ^๑พัน^๑จา^๑กะ^๑สา^๑ล^๑ม^๑ กะ^๑สา^๑เล่น^๑เบ^๑ญ^๑จ^๑วัน^๑มะ^๑ลัน^๑ขี้^๑ มะ^๑ลัน^๑ไป^๑

โนรีมะลีสุม มะลาโสนโกญจากะทาทม กะทาเทื่อง
 เื่องงมมะลุมปา มะลาบึงคลึงโคลงอโหลงแล่น อิลุมล
 อเอนกะแรนฉา กะเรียนฉาบคายคั้นมะรันบา มา
 รอนบินกินหว่ามะลาแซง มะลาชคัสทวากระสาสูง
 กระแสเสียงเถียงยุงกระรุงแฉ่ง กะรอกควยกล้วยไม้ค
 ไวแวง คเหว่าหวานขานแข่งระแวงวัง ระเวงแหว่แจ้ว
 เอยระเรอยรือริง ระเรอยรมก้องมะลองกึ่ง มะเลียบ
 กึ่งท่งถอนมะลอนกึ่ง มะเล่นกึ่งชิงรังมะลึงโต มาโลก
 เต้นเม่นหมี่ชะนีย่าง ชะนีแบคแรดช้างกะงางโก
 กะแหงนเกยเสยแทงทะแยงโย ทยานโยกโคกโส
 ทะโลเป ทลายบ้นกล่นเกลอนทะเลือนเท่า ถลาโถม
 ถลุ่มเท่าทะเลาเส ถลันล้ำถล่ำสวระยวบเย ระย่ายับ
 ทับเทมะเลทอน มะไลโทโคถกมรักคิ มรักคาพาช
 มะหลอนฉอน มาลยเซือเลือสิ่งห่มะหิงษ์จร มหาใจ
 ไกรสรมะลอนชา ๗ ๒๘ คำ ๗ เช็ด

สมิงทอง^๕เมื่อนั้น พระมะเหลเถไถมะไหลเถา เพลิด
 ◎ เพลินฤไทยมะไลทา ล้มทุกข์^๕คฺชา^๕มะลาจี ละเลิงจน
 สนธยาหัดคง หัดคืบ^๕ลืบ^๕ลง^๕คิริ^๕ศรี พระจึงมีสิ่งหนาท
 ประภาษ^๕พี^๕ สิ่งพวกเส็น^๕มะลิทา ให้ยัย^๕ยั้ง^๕พหลกระนจง
 กระอม^๕ชอม^๕ลือ^๕มวง^๕มะรงฉา แล้วให้ช่วยกันมะรันทา
 มะเรท^๕บ^๕พล^๕บ^๕พลา^๕พนา^๕ลิ ๗ ๖ คำ ๗

ราย^๕๐ บัดนั้น เสนาร^๕บ^๕สั่ง^๕มา^๕ลง^๕ย^๕ มะลูก^๕ปุก^๕คูก^๕เข้า
 มะเลา^๕คี^๕ มะรัน^๕ทง^๕คิง^๕มี^๕มะลิ^๕ทา เกณ^๕ท^๕ก^๕น^๕พ^๕น^๕แฝ^๕ก
 มะแลก^๕แฉง คัด^๕ข^๕ค^๕ล^๕ค^๕แฉง^๕มา^๕แลง^๕ฉา กระบ^๕ย^๕
 ชัย^๕ส^๕ร^๕ร^๕พ^๕เส^๕ร^๕จ^๕มะ^๕เร^๕จ^๕ตา สำ^๕เร^๕จ^๕ตาม^๕บ^๕ญ^๕ชา^๕มะ^๕ลา^๕เท
 ๗ ๔ คำ ๗ เจริจา

๐ เมื่อนั้น พระมะเหลเถไถมะไหลเถา เสด็จ^๕ขึ้น^๕
 พลับ^๕พลา^๕มะ^๕ลา^๕เท มะ^๕ไหล^๕ถ^๕อน^๕น^๕อน^๕เอ^๕ทะ^๕เว^๕กา ๗ ๒ คำ ๗

๕๐ ๕๐ ทะ^๕เว^๕ศ^๕กาย^๕ค^๕าย^๕ค^๕ัน^๕ร^๕ญ^๕จ^๕วน ร้อน^๕ใจ^๕ไค^๕ร^๕ค^๕รว^๕ญ
 หวน^๕หา หวน^๕ไหย^๕ค^๕อย^๕ค^๕ัน^๕ใน^๕วิ^๕ญ^๕ญา วิ^๕ญ^๕ญา^๕ก^๕จาก

ปรัมปราไท มาแรมทางกลางป่าพนาคอน พนาเคน
 คึงขรมะยอนโค มาเย็นเลื่อยเรื่อยร้างน้ำค้างไพร
 น้ำค้างพรมลมไวมะโรตอน มารินต่างนางในรำไพพัก
 รำเพยเพียงเคียงรัตนบัลลังก์ ปรหมที่ศรีไสจะไลซอน
 จนหลับชิตสนิทนอนมะลอนชา ฯ ๘ คำ ฯ ตระ

ยานี มาจะกล่าวขบไป ถึงท้าวหัตในยมะไหลธา
 สถิตยทวามานมะลานชา กายาร่มร้อนมะลอนจิ จึงเลง
 ทิพนตรมะเลคป่า ในชมพแผ่นหล้ามะลาถิ เห็นพระ
 มะเหลเถทะเวท มาแรมร้างค่างทมะไลไซ เพราะไม่มีค
 จรูสม เสวยรมย์ราชามะลาไล ผู้เคียวเปลียวองค์มะ
 ลงไต่ จำเราจะให้มะไลทา อันลูกท้าวไทมะไลที่ เลิศ
 ลานาริมะลาถิ ชอนางตะแสงแกงมะแสงกา วาสนา
 ครอบคุมะลูตอง อมรินทร์จินตนาแลวราเชค เหาะระเห็จ
 จากวิมานมะลานถอง มายังกรุงไกรมะไลทอง โดย
 จิตรคิปปองมะรองแทง ฯ ๑๐ คำ ฯ เหาะ

๐ ร่าย ครันถึงซึ่งภารามะลาตัง โกลีย์ลงยังมะลงแต่ง
 เข้าไปในปรางค์มะรางแซง อุ่มองค์ตะแสงแกง
 ตะแสงมา ๆ ๒ คำ ๆ เชิด

๐ เหาะลิวปลิวฟ้ามายับพลัน ถึงพลับพลาสุวรรณ
 มะลันตา วางองค์ลงโกลัมมะไลชา อัมราพินิจ
 มะลิตู ๆ ๒ คำ ๆ

๐ ขมโหมงามถึงสุริยันมะลันตอน เคียงดวงศศิธรมะ
 ลอนนุ จะดูไเหนวไลายกะไรตุ สมนสองครองคู่จะลูเจ
 ดูโฉมตะแสงแกงแมลงกัต งามถึงเพ็ชรรัตนมะลิตถ
 งามพระมะเหลไถมะไลเท ดึงสุวรรณอันเอละเลทา
 สมนวงศ์ทรงศกคจกรพรรค สมนเชอเนอกระษัตริย์
 มะลิตถา สมนทรงครองกระรองปา เปนมหาจรรโลง
 มะโรงก็ แล้วท้าวหส์ในยมะไลธา ก็ออกจากพลับ
 พลาพนาศรี ลำแดงแมลงอิทธิฤทธิ ไปสู่ที่วิมาน
 มะลานทา ๆ ๘ คำ ๆ เชิด

ชมโฉม พระเพ่งพินิจมะลิตัก ปรุไฟพิศตรึงเพียงจันทร์
มะลันถึ อรชรอันแอ่นมะแรนจิ เลิศน่านารมะลิตา
ฤาหนึ่งนางในมะไลจิก พระไพโรพฤกษ์พระไทรมะไลตา
แกล้งจำแลงแปลงกายมะไลทา มาหลอกล่อเล่นเห็น
มามะลาตม ฤาหนึ่งยักษ์ขนิษฐ์ไพร มาคิปปองล่องใจ
มะไลถม จิงทรงโฉมโสภามะลาตม จำจะปลุกชวนชม
ชนลมป ๗ ๖ คำ ๗

๑๖ ร่าย คิคพลาทางทางอิงมะลิงของ ค้อยประคองปลุก
 ๑๗ นางมะลา^๑น^๒ เจ้างาม^๑ชน^๑ตน^๑เก^๑ค^๑มะ^๑เล^๑ค^๑ค^๑ แล^๑ว^๑เล^๑า^๑
 ๑๘ โลม^๑โถม^๑ตร^๑มะ^๑ล^๑เต^๑า ๑ ๒ คำ ๑

๑ เมื่อนั้น โฉมนางตะเลงแกงมะเลงเก่า ลม
เนตรเห็นองค์มะลงเทา นงเยาว์เคืองชดชดกร เออ
ไฉนไยทำกะล่ำกัก มาหาญหักไม้เกรงมะเลงฉอน ขำ

อยู่ถึงภารากะลาตอน

ไปลักพามาซ่อนมะลอนไซ

ฯ ๔ คำ ฯ

๐ เมื่อนั้น พระมะไหลไถเถมะเหลไถ ได้ฟัง
พจนามะลาไท ภูวไนยจึงมีมะลิตา ฯ ๒ คำ ฯ

ไอ้โลม ๐ โลมเฉลา พื้จะเล่าให้แจ้งมะแสงกา เดิมที
พจากมะรากกา มาเที่ยวเล่นขามะลาไซ พอค้าย่า
แสงมะแสงซอน พื้ตะหลุดหยคนอนมะลอนไซ เปน
กุศลจิตระมะลิตไท เคยไคเคียงคุ่มะลูทอง ธรอยว่า
เทวัญมะลันที อุมองค์มารศรีมาสสอง จึงไคประสพ
มะลยออง นวลน้องเจ้าอย่าเขินมะเลินใจ ฯ ๖ คำ ฯ

๐ ร่าย เมื่อนั้น โลมนางตะแสงแกงมะแสงไค ได้ฟัง
ถ้อยคำมะล้าไท ทราวมไวยจึงตอบมะลอบที ไปว่า
เอาเทวัญมะลันตุ เหมือนหนึ่งใครไม่รู้มะลูถึ เมื่อ
ครั้งไรใครพามะราชี ภูมิเก็บเอามาเลาตา แล่นาง
แก่นขคมะลิตตอน เคืองค่อนภูวไนยมะไหลธา น้อยถา

น้ํานํ้าเชื้อมะเรือปา มาเศกเศร้างเกลึงว่ากะลาเกา
 ๆ ๖ คำ ๆ

๐ เมื่อนั้น พระมะไหลไถเถมะเหลเถา เห็นนาง
 กัลยामะลาเตา จึงตรัสโลมเล้ามะเลาปอน ๆ ๒ คำ ๆ

ชาตรี ๐ คุณก่อนโฉมตรุมะลูถึ เทวมีเชื้อมะเหลอถอน
 อันพระอนุรทมะลูคชอน เทวากัพาจรมะลอนเกา ไป
 สมนสร้อยอษามะลาตัก โฉมยงจิงนกมะลิกเกา น้ํายู
 ของพยามะลาเตา จิงพาเจ้ามาสมนมะลเมเต ว่าพลา
 ทางถคมะหลคคิก ออย่าอายเอียงเปียงบิตมะลิตเป้
 นางบ้องบักหัดถามะลาเท มะโลโตไปเปมะเลตุง สอง
 ภิรมย์ชมเชยมะเลยปม ส้าราญรมย์รินเริงมะเลิงตุง
 สัพยอกหยอกเย้ามะเลาชุง สมนสวาทมาคมุงมะลุง
 แสง ๆ ๘ คำ ๆ โลม

ร้าย ๐ ครันรุ่งรางส้างแสงมะแสงทอง สกุนาราร้อง
 มะรองแฉ่ง พระคินจากไสยาศน์นลาคแทง ชวนองค์

ตะแลงแกงมะแลงกิง สระสร่งพักตรามะลาเต็ค
 สรรพเส็จออกจากมะลากกิง พร้อมหม่ทหารมะลานปง
 กัมเกล้าเคาคิงมะลงแตง พระจึงมีสั่งหนาทมะลาทุ
 เหวยหม่ทหารมะลานแฉง จงตรวจเตรียมโยธามะลา
 แฉง ตามตำแหน่งของโครมะไลที ๗ ๖ คำ ๗

๐ บัคนัน เสนารับสั่งมะลงบี ต่างชะแง้แลคมะลิจ
 พาทเบยวบู้ยมะลุดตุง แล้วมาเร่งรัดจิตใจ พร้อม
 พรังคิงเก้ามะเลาบู้ง คอยพระมะเหลไถมะไลทุ
 ต่างนายหมายมุงจะลงทา ๗ ๕ คำ ๗

๐ เมื่อนัน พระมะเหลเถไถมะไหลดา ชวนนาง
 ตะแลงแกงมะแลงกา ขนทรงคชามะลากุย ออกจาก
 พลัปปลามะลาโท ทวยหาญขานให้ตะหลุยบู้ย คัดคั่นบัน
 บุกปุกปุย อีหลุกขลุกลุ่มมะลูปอย ๗ ๔ คำ ๗ เชิด

๐ มาจะกล่าวบทไป ถึงท้าวไทอสุรามะลากอຍ
 มรายกาคชาติเชอสะเรอตอย สุราตองกองกอยพะลอย

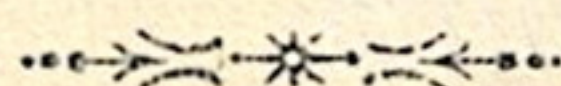
ไซ เพราะลอบชมนางฟ้าสลาไลศ คลีข้าทำโทษมะโตคไซ
 มาตัวขาดอาจองทะลงใจ เทียวไต่จับสัตว์ไพรสระไรกุง
 สุรากินสิ้นทวากมายากทุกซ์ กำลังอยากยากยากมะ
 ลูกบึง มาแลปะมะเหลไธสระไรชุง สุราชาติมาคมุง
 มะรุงแซง มราชักยักยัยองมาลองค มาลอบค้อม
 ค้อมอยู่พะคแถง พอไต่ทิลลามมะหามแทง มะชักทำ
 ลำแดงแทลงกั ถลากายหมายมันมะลันจ้อง มะเหล
 จับริบรองสระรองกั สุรากอຍถอยท่ามะลาริ มะเหลรุก
 คลุกคลีปะชีไซ ประชิดชิงอาวธยทธนา ยักยันทง
 ทรงคทาตะลาไป ตลบบ้องคล่องแคล่วมะแลวไท
 มะลวงที่หนีไต่มะไลทอง ๗ ๑๒ คำ ๗ เช็ด

หมดฉบับ เข้าใจว่าของเดิมก็จบเพียงเท่านั้น

บทละครอุณรุทธรอยเรือง

ของคุณสุวรรณ

ข้า^๒บ^๒ ^๑เมื่อนั้น ^๒พระอุณรุ^๒ท^๒ผู้^๒ร^๒งค์^๒มี ^๒สม^๒ล^๒อยู่^๒ด้วย
 ๑ นาง^๒จัน^๒ท^๒ิ ^๑ภู^๒มี^๒ตร^๒ิ^๑ตร^๒ก^๒น^๒ก^๒ใน ^๒แค้น^๒ด้วย^๒อ^๒ิ^๑เห^๒น^๒าก^๒เร^๒ย^๒น
 ๑ กับ^๒สุ^๒ว^๒ร^๒ณ^๒มา^๒ล^๒ี^๑ศ^๒ร^๒ี^๑ไ^๒ส ^๑เ^๒อ^๒า^๒น^๒าง^๒จัน^๒สุ^๒ท^๒า^๒ยา^๒ใจ ^๑ไป^๒ย^๒ก^๒ให้
 ๑ พระ^๒สม^๒ท^๒บ^๒ุ^๒ต^๒ร^๒ระ^๒ต^๒ ^๑เส^๒ีย^๒ค^๒า^๒ย^๒ว^๒ง^๒ค^๒ือ^๒ส^๒ัญ^๒แ^๒ค^๒ห^๒ว^๒า ^๑พระ^๒รา^๒ชา
 ๑ เ^๒ค^๒อง^๒แ^๒ค^๒ัน^๒แ^๒ส^๒น^๒อ^๒ค^๒สุ ^๑เห^๒ม^๒เห^๒ม^๒อ^๒ส^๒ริ^๒น^๒ค^๒ห^๒ม^๒ัน^๒ก^๒ ^๑จะ^๒ไ^๒ค^๒ิ
 ๑ ฤ^๒ท^๒ธ^๒ก^๒ัน^๒ใน^๒ว^๒น^๒น^๒ ๑ ๒ ค^๒ำ ๑

๑ ^๑บ^๒ี^๒น^๒ต^๒ล^๒ี^๑ง ^๑ค^๒ำ^๒ริ^๒ห^๒ี^๒พ^๒ล^๒า^๒ง^๒ท^๒า^๒ง^๒มี^๒พ^๒จ^๒น^๒า^๒ค^๒ถ^๒ ^๑ส^๒ัง^๒ท^๒ำ^๒ว^๒ส^๒ัน^๒น^๒ร^๒า^๒ช
 ๑ เ^๒ว^๒เ^๒อง^๒ศ^๒ร^๒ ^๑ก^๒ิ^๒บ^๒ท^๒ัง^๒ค^๒ำ^๒ม^๒ะ^๒ห^๒ง^๒ง^๒เส^๒น^๒ ^๑จ^๒ิง^๒จ^๒ิต^๒พ^๒ล^๒ม^๒น^๒ต^๒ร^๒อ^๒ย^๒ำ^๒น^๒า^๒น
 ๑ ๒ ค^๒ำ ๑

๑ ^๑ร^๒ำ^๒ธ ^๑เมื่อนั้น ^๑ก^๒ุ^๒ม^๒ภ^๒ก^๒ร^๒ร^๒ฐ^๒ี^๑ค^๒ำ^๒น^๒ั^๒บ^๒ร^๒ิ^๒ย^๒บ^๒ร^๒ห^๒า^๒ร ^๑ก^๒ิ^๒บ^๒พระ
 ๑ ค^๒ำ^๒ว^๒ี^๒ป^๒ริ^๒ชา^๒ชา^๒ญ ^๑ร^๒ิ^๒ย^๒ส^๒ัง^๒แ^๒ล^๒ว^๒ค^๒ล^๒า^๒น^๒อ^๒อ^๒ก^๒มา ๑ ๒ ค^๒ำ ๑ เ^๒ส^๒เ^๒ม^๒อ

ยานี
 ๐ เกณฑ์หมู่จตุรคองอาจ พรหมทัตติราชเป็น
 กองนำ บัณฑิตายชฌรัตนราชา บัณฑิตวาอินทราชิตฤทธิรงค์
 กองหลวงลวณสันตคจิตเจเน กะเกณฑ์ให้พระสุวรรณหงส์
 คุมพวกพหุวรรณรงค์ แล้วโยกชิงสัญญาคลาไคล
 ๆ ๔ คำ ๆ กราว

ร้าย
 ๐ ออกจากชิตชินธานี บัณฑิตเลือนลั่นหวนไหว
 เร่งทัพชัยพลสถกลไกร เข้าในเหม็นทนที่ ๆ ๒ คำ ๆ เชิด

๐ ครั้นถึงจึงถวายอภิวาท ท้าวพิไชยนราชนเรวงศ์
 ถวายบัคนส์วิญชาเป็นกาลี ภูมิจะคิดประการใด ๆ ๒ คำ ๆ

๐ เมื่อนั้น ท้าวบรมจักรกฤษณ์เป็นใหญ่ ได้ฟัง
 คึงแค้นแน่นใจ คดีเป็นได้ฉิบมณฑา ไปรักใคร่ไธเงาะ
 มั่นเหมาะเหลือ จะสับเชือกเลือกเนอให้สังขาร เหตุ
 ไฉนโยทำอหังการ มาล็กองคัมขยาพาไป ๆ ๔ คำ ๆ

โอ
 ๐ เมื่อนั้น วิมาลาออกสั่นหวนไหว กอดบาทยุนัน
 เข้าทนใจ พระภูวไนยอย่าเพ่อโกรธา ลูกได้ผิดแล้ว

อย่าถือโทษ พระสุริยวงศ์จึงไปรุดเกษา เมื่อข้าประสูติ
ลูกยา ได้ยินเสียงโศกจากบัลย์ เจ็ดนางเอาผ้าพันตาไว้
กลัวในยออย่าเพ้อหุนหัน ว่าพลางครวญคร่ำรำพรรณ
ศรีประจันไม่เป็นสมประดี ฯ ๖ คำ ฯ โอค

๑๖ ร่าย ๒ ค้วยพระล้นทองผ่องพักตร์ แค้นนักดังจะม้วย
 เปนผี ๗ ไปสมสู่อยู่กับค้วยกากี นางเมธีราไรรแล้วไปตาม
 ตะโกนก้องร้องเรียกพ่อสังข์หอย มาหาแม่สักหน้อย
 ออย่าเกรงขาม เรียกพลางทางแถลงแจ้งความ เกสร
 พราหมณ์ชวนชบสลายไป ๗ คำ ๗ โอด

๑ เมื่อนั้น พระมงกุฎเกล้าสร้อยละห้อยให้ เห็น
องค์อนุภควรรณบรรลือ โดยมีคืนสมประดีมา โอ้แม่
เจ้าประคุณของลูกรัก นางยกษ์มาม้วยสังขาร ร่ำพลาง
ทางชนอาชา พาห้อยไฉยนาเหาะไป ฯ ๔ คำ ฯ เชิด

๑ ครั้นถึงรดาพระสักร วานรยินดีจะมีไไหน ถวาย
ทองช้วนทันใด ก็ยท้าวไททศวงศ์ทรงศักรา ๑ ๒ คำ ๑

๑ เมื่อนั้น ท้าวไกรสูทธำรवलลสรว่า ชนชม
 คุ้มสมเจตนา ไต่ดวงชีวาชาละวัน คราวนี้จะคืบเขิญ
 ให้เย็นยุค ให้ภาราศกเกษมสันต์ อนิจนทาอาธรรม
 จะไต่เล่นเห็นกันไอลนไค ทั้งลักษณวงศ์ทรงฤทธิ จะ
 ลวงล้างชีวิตให้จิงไค เลียททเลียงมึงไว คคเป็นไค
 ใ้อ์โสภณ ขันนางจันทามเหสี ให้คนทั้งธานีเขาคิดิน
 ไปสมสู่อยู่ด้วยมุจลินท์ ยอพระกลืนคังแค่นแสนทวิ
 ทั้งนอยจิตรคิกถึงค่านางอำพัน อยากจะใคร่ห้าหัน
 ให้เป็นผี คิคพลางเจ็ดนางจวลี ไปเมาะเย้ยพระมณี
 พิไชย ๆ ๑๐ คำ ๆ เพลง

๑ เชื้อ ครันถึงจึงมีวาจา เจ้าไกรทองพงศาเป็นไฉน
 ง่วงเหงาเศร้าจิตรคิกถึงใคร เหมือนบ้ำไขไม่เป็นสม
 ประคิ เลียแรงหวังตั้งจิตรพิศวาส ไปรักใคร่ครุ
 ราชขกษี นางจันทาว่าชั่วตัวอัปรี ออกลูกไม่ดีเป็นท่อนไม้

ชะนางคนทีไม่มีชั่ว เลือกผัวงามนักรักใคร่ ตะคอก
 ชู้ชกหล่อดวงใจ ไยไฟเมาะองค์เจ้าลงกา ฯ ๖ คำ ฯ เชิด
 ๒๒ รำธ เมื่อ^๒นั้น พระดาวเรืองเคืองแค้นแสนสา^๓ ได้^๔
 ๔ พงถอยค่านางรำภา มาเยี่ยเมาะชานว่าไร เหม่เหม่
 พระมเหสีเอก โหยกเหยกหยายช้าไม่ปราไสย พลา^๕
 ๕ ญวพระขรรค์แก้วแว่วไว เลี้ยวไล่ฟาดพันทกลยา
 ๖ ๔ คำ ฯ

๒๓ สับไทย อือเออ^๑อือเอ้า^๒ กุจะ^๓บันเกล้าเกษา อวดว่าตัวดี
 ๑ วังหนัไยนา ไบยตีศรีมาลา ลูกข้าทำไม

๒๔ ๑ ทรงเอยทรงเดช พระนารายณ์นิเบศร์ไปอยู่ไหน
 ๒ พระมาไยยตี ทองประศรีทำไม ขุนแผนวิ่งไป หมิ่น
 ๓ ไวยวิ่งมา

๒๕ ๑ แค้นเอยแค้นนัก พระลักษมณ์กริ้วโกรธนางอุสา
 ๒ เปนไรไปเข้า ค้วยเจ้าลงกา คุมพลอสุรา ออกมาทำไม

๒๖ ๑ ทรงเอยพระทรงฤทธิ ข้าจะมีผิดก็หาไม่ ท่าน

ท้าวกาหลัง ผลักสังข์ศิลป์ไชย ตกเหวลงไป มีได้
กลับมา

๑ อีเอยอีโสธร กลับกลอกยกยกย่อนเป็นหนักหนา
กรืออยู่แล้ว อีแก้วกิริยา ชิงชังสุวิญชา มุสาใส่ไคล้

๑ ภูเอยภูมินทร์ พระอโณนุสินอย่าสงไสย
อันองค์วิดา จรกาลักไป มโนราห์จึงให้ แก่ไชย
สุริวงศ์ ทูลพลาทางจร นัศรพระองค์ กนกคัลลิตพง
วังตรงเข้าไพร ๖๒๐ คำ ๆ

๑ ราช เมื่อนั้น พระโศวตรรคมีศรีโส ครั้นเห็นมฤคิ
หนีไป ภูวไนยพิโรธโกรธา กรกุมตระของแก้วแววไว
พร้อมเสนาในยักษา แล้วแผ่นผืนโชนขึ้นไอยรา เคลื่อน
คลาพหลพลไกร ๖๔ คำ ๆ เชิด

๑ น้อยฤาธิ์มีจนากาลิ คบชู้แล้วหนีพอได้ ทั้ง
เพื่อชมงกฏวชิไกร คงบรรลือด้วยมืออสุรา ไส้ช้าง
พลาจเร่งจตุรงค์ สององค์เทียวเสาะแสวงหา คณง

หวนครวญถึงขุษา แก้วตาของพ่ออยู่แห่งใด พระกู่ก็
ร้องเรียกเกสรน้อย แม่ยกศรน้อยนารีอยู่ที่ไหน ให้ชิต
สนทนทลายไป ภูในยชันทรวงเข้าไศกา ฯ ๖ คำ ฯ
โศก

โอ้ โอนางมณฑามารศรี ปานนี้จะละห้อยคอยหา
เจ้ามีกรรมเจ็ดเดือนไม่เคลือนคลา ไกยวิลยยา
อาธรรม จำจะไปสังหารผลาญชีวิต ปโรหิตพ่อลูก
ให้อาสน์ แล้วจะชูปิตุรงค์ทรงธรรม จะไค้ฟ้าอำพัน
มาธานี ฯ ๔ คำ ฯ

รำย อัมรินทร์จินตนาแล้วคลาไคล บัดใจก็ถึงพนาศรี
เห็นเกษสริยงสินชีวิ กลึงกลางขัดพื่อนาใจ จึงเอา
น้ำทิพมาใสจรจง เจ้าจึงไม่ม้วยตักไยย พระจึงเล่า
แถลงให้แจ้งใจ อีประไพสุริยาเป็นกาลิ ระย้านักไปรัก
ไธ้โจรทอง เราสาปส่งเป็นชนนี้เสียที่นี้ จงรีบไปเถิดจะได้
นางวารี ทำวนาคีช่อนไว้ในไพรวัน ฯ ๖ คำ ฯ

๐ เมื่อนั้น วรวงศ์ปรีดิ์เปรมเกษมสันต์ ได้ฟัง
พระมหานกัณฐกรรม ราพรรณเสด็จสิ้นด้วยยินดี ครั้นแล้ว
เคารพอภิวันท์ องค์ท้าวประมอตนเรศวรศรี พระลิลามา
ชนพาชี ขุนกระบี่เหาะตรงเข้าพวงไพร ฯ ๔ คำ ฯ เชิด

๐ จึงชักอาสาราร้อน ยังยอคคิงขรเนินไศล แล้ว
พระศรีเมืองเรืองไชย ก็เข้าในคูหาวันรินทร์ ฯ ๒ คำ ฯ

ฉวยฉาย

๐ ไอ้โลม น้องเอยน้องรัก ปะหล่มเลิศลักษณ์เฉิดฉิน
แต่พี่เที่ยวหาทุกธานี มีไต่พบบยอพระกลืนกลอยใจ
เสียดายเจ้ามาเกิดเป็นกุมภีล ในเมืองมนุษย์เช่นนั้นหา
ไม่ว่า ขอลาฆ่าสาวน้อยกลอยใจ เปนโฉนมาอยู่แต่ผู้
เดียว ฯ ๔ คำ ฯ

๐ ภายหลัง เมื่อนั้น วิมานจันทร์ผันแปรแลเหลียว ได้ฟัง
พระรณพศกเลียว นางบิศเบยวเบอนหน้าแล้วพาที ฯ
๒ คำ ฯ

๑ ทรงเอยพระทรงฤทธิ ข้าพลอยผิดด้วยยายทอง
 ประศรี ไปส่อชักสร้อยฟ้าให้ควี พระคู่ลีสาปส่ง
 ให้ลงมา รู้แล้วอย่าไต่อยู่นาน พระยามารจะลงโทษา
 คึงนางตะเภาทองทั้งสองรา ข้ากลัวอาญาจงคลาไคล ฯ
 ๔ คำ ฯ

๑ ชาติ เจ้าเอยเจ้าพี่ นางคันทมาลีศรีใส พี่จะเล่าแถลง
 ให้แจ้งใจ เดิมไต่มาลาในวารี ออกนามอุบลเวหา
 ในสารว่าบุตรพระฤทธิ จึงสู้ติดตามมากับพาสี เทวี
 จงแจ้งกิจจา ฯ ๔ คำ ฯ

๑ ร่าย เมื่อนั้น นางผมหอมตรอมใจเป็นหนักหนา ฟัง
 พระพิมพ์สวรรค์จันรรจา กลียาเคืองขัดตรอน ข้าคน
 ชั่วช้ากาลิ ออกลูกไม่ตีพระทรงศรี จะสู้อยู่ในพนาคร
 มีขอคั่นนครอยุธยา ฯ ๔ คำ ฯ

๑ โลม น้องเอยน้องแก้ว เป็นบุญแล้วได้พบขนิษฐา
 เต็มพิศด้วยฤทธิปะตาปา รจนาอย่าไต่เคียดคาน แต่พี่

เตร่เร่หาทุกธานี ชั่วชมจะม้วยสังขาร ศุภลักษณ์ไป
แจ้งเหตุการณ์ จึงได้ข่าวสารยคน ๆ ๔ คำ ๆ

รำย ๐ เมื่อนั้น นางสุพรรณทลิกามารศรี ได้ฟังวาจา
พาลี เทวจึงตอบคำไป ซึ่งว่าพระแสนพิศวาด จึงไม่
คลาศจากเมืองหมันหยาได้ อันนางเทพลิลายาใจ
ที่พระองค์เก็บได้ทีในกลอง จึงกลับไปภรมย์สมสนิท
เชยชิตสมสู่เป็นคู่สอง อันข้าไซ้จะอยู่ในพระอบทอง
พระไปครองนคราให้สำราญ ๆ ๖ คำ ๆ

สมิงทอง อนิชา นางสำมนักขาออกส่งสาร ศรีสวัสดิ์
๐ มาตครอนราน ไซ้จะแต่งพจมานมาพาที กำลังฤทธิ
บูเจ้าเขาเขิน จึงพเอิญให้ชงมเหสี ไม่ทันสั่งนาง
ลักษณ์วดี พระลอจรถตามไป ๆ ๔ คำ ๆ เชิด

ซ้ำ ๐ เมื่อนั้น นางประทุมเทวศรีไส ผวาตนพนองค์
อรไทย ไม่เห็นพระภูวไนยที่ไสยา นางเทียวคั่นควา
หาบ มีได้พบพระไกรวงศ์พงศา เห็นโลหิตผิตแล้ว

นระอกกา ทังหอกกยนต์อัยน่ายัญชรไสย เกิดเหตุ
 ทังนเพราะเพลิง แทะเทียงมันคงไม่สงไสย ส่องกร
 ข้อนทรวงเขารำไร นางอุไทยเพียงจะสิ้นสมประดี ฯ

๒ คำ ฯ โอด

โอ้ ใ้ว่าพระทูลกระหม่อมแก้ว หันเมื่อยไปแล้ว
 พระโคมศรี มิได้สั่งสนทนาพาที สกุนียังรู้สั่งยมนา
 จรเขียยังรู้สั่งอากาศ สิงหราชยังรู้สั่งมหิงษา หัศริง
 ยังรู้สั่งไอยรา นาคายังรู้สั่งสุบรรณบิน เหมราชยัง
 รู้สั่งชงคุหา แต่มัจฉายังรู้สั่งชงไพรีสินธุ์ พยัคฆ์
 ยังรู้สั่งมฤคิน พระภูมินทร์ควรฤาไม่อาไลยลา ฯ

๒ คำ ฯ

รำบ จำจะยกโยธาคลาไคล ตามองค์พระอุไทย
 เชษฐา ว่าพลางนางแปลงกายา เปนองค์สุดา
 เยาวมาลย์ ธิพลให้กลายเป็นโยธา ไอยราแปลง
 เปนคชสาร พาชีแปลงเป็นอาชาชาญ พระพรหมาน

แปลงเป็นท้าวธาดา ไกรสรให้แปลงเป็นสิงหราช
 สกุนธชาติให้แปลงเป็นยักษา พระราเมศแปลงเพศเป็น
 รามา พยัคฆาแปลงเป็นพยัคฆ์ พระยาครุฑแปลงเป็น
 สุนทรนร วานรแปลงเป็นกระบี่ศรี นาคาเป็นพระยา
 วาสกรี โกสิย์แปลงเป็นท้าวหัตไวย พระสุริยันต์นั้น
 เป็นทินกร ศศิธรเป็นทองไขว้ เจ้าพลายงามแปลง
 นามเป็นหมื่นไวย ชาละวันนั้นให้เป็นกมลา พระอิศวร
 แปลงเป็นพระศุภี ทรพีแปลงเป็นมเหษี เทเวศร์
 แปลงเพศเป็นเทวา กิรราแปลงเป็นกิริ พระยาหงส์
 แปลงองค์เป็นเหมราช พระคาบศแปลงชาติเป็นฤาษี
 โคกกลายกายาเป็นคาวี มฤคิ์แปลงเป็นมฤคา มยุเรศ
 กลายเพศเป็นยงพลัน ทศกรรฐ์นั้นแปลงเป็นยักษา
 อุณากรรณนั้นเป็นขุษา ขันหยี่แปลงกายาเป็นอายัน
 ขุนแผนแปลงแปลงกายาเป็นพลายแก้ว ลีละตราเพริศ
 แพรวเป็นหย้าหรัน คนธรรพให้แปลงเป็นคนธรรพ

นางพิมพ์กลายกายพลันเป็นวันทอง ต่างคนสำแดง
 แผลงฤทธิ์ ทศทิศไหวบสยบสยของ โยธาเหลือ
 หลายกายกอง คืบคั่งทั้งท้องสนามใน ๖๐ คำ ฯ

๐ เมื่อนั้น พระสุธนรัศมีศรีใส พร้อมพวกพหล
 พลไกร ภูวไนยเสด็จจรลี ขึ้นนั่งยังเวไชยันตราช
 พร้อมหมู่อำมาตย์กระบี่ศรี สังข์แตรแซ่ซ้องกลองเกร
 ระคมตครนครนสนั่นดัง พระคล้ายคลโยธาพลากร
 ออกจากพระนครกาหลัง รีบเร่งโยธาเข้าบารัง มายัง
 สรรพภูมิพลัน ๖ คำ ฯ

๐ เมื่อนั้น ไชยทัตฤทธิแรงแข่งขัน เห็นพระ
 มเหศวรมชีวัน ยกพวกพลชนธมาราวี พระเร่งกระสัน
 รัญจวนจิตร ควดยฤทธิเสน่ห่มเหี้ย จึ่งร้องท้าวแหวย
 อสุรี มึงกริหาทัพมาจับใคร ๔ คำ ฯ

๐ เมื่อนั้น ไชยเชษฐีรัศมีศรีใส ได้ฟังคั่งแค้น
 แน่นใจ ภูวไนยจึงมีวาจา แล้วร้องท้าวแหวยกุเปริน

ไย^๑มิ่ง^๑อา^๑ธ^๑ร^๑ร^๑ม^๑ญ^๑ษ^๑ยา^๑ ทำ^๑ฮัก^๑ฮัก^๑ไป^๑ลัก^๑พระ^๑รามา^๑ ไป^๑ไว้^๑
 ลง^๑กา^๑ธาน^๑ น^๑ี^๑หาก^๑ก^๑ติ^๑ค^๑ตาม^๑ไม่^๑ขาม^๑จิ^๑ตร^๑ หวัง^๑จะ^๑ล้าง^๑
 ช^๑วิต^๑กระ^๑บ^๑ี^๑ศรี^๑ แม^๑น^๑ร^๑ก^๑ท^๑ว^๑ก^๑ล^๑ว^๑ตา^๑ย^๑ว^๑าย^๑ชี^๑ว^๑ จ^๑ง^๑ร^๑่ง^๑ล^๑ง^๑
 เม^๑ร^๑ค^๑น^๑มา^๑ ฯ ๖ คำ ฯ

๐ เมื่อนั้น คาราว^๑ง^๑ค^๑ท^๑ร^๑ง^๑พ^๑ง^๑ไม่^๑ก^๑ง^๑ขา^๑ แต่^๑อ^๑อก^๑ช^๑อ^๑
 จะ^๑ให้^๑ล^๑ง^๑อ^๑ง^๑ค^๑ล^๑ี^๑ดา^๑ ผ่าน^๑ฟ้า^๑อ^๑ก^๑อ^๑น^๑ต^๑น^๑ใจ^๑ คุ^๑ก^๑อ^๑น^๑ไ^๑พ^๑นา^๑
 ส^๑ร^๑ว^๑ง^๑ค^๑ อ^๑น^๑อ^๑ง^๑ค^๑ส^๑พ^๑ร^๑ร^๑ณ^๑พิ^๑ศ^๑ม^๑ย^๑ เติ^๑ม^๑ท^๑า^๑ว^๑ก^๑ุ^๑ม^๑ภ^๑ณ^๑ท^๑พ^๑น^๑น^๑
 ไว้^๑ แพ^๑ส^๑กา^๑จ^๑ิง^๑ให้^๑นาง^๑เท^๑ว^๑ี^๑ ซึ่ง^๑จะ^๑ให้^๑ค^๑ิน^๑อ^๑ง^๑ค^๑อ^๑ค^๑เร^๑ศ^๑ ก^๑
 เกร^๑ง^๑เค^๑ช^๑อ^๑ง^๑ค^๑ส^๑าร^๑บ^๑ัน^๑ห^๑ย^๑ี^๑ จะ^๑พิ^๑โร^๑ธ^๑โก^๑ร^๑ธ^๑า^๑ม^๑า^๑ติ^๑ น^๑า^๑ท^๑ชี^๑ว^๑น^๑
 จะ^๑บ^๑ร^๑ร^๑ไ^๑ล^๑ย^๑ ฯ ๖ คำ ฯ

๐ เมื่อนั้น อ^๑ง^๑ค^๑ท^๑า^๑ว^๑ก^๑ุ^๑เร^๑บ^๑ัน^๑เป^๑น^๑ไ^๑หญ^๑่ ไ^๑ค^๑ี^๑พ^๑ง^๑กร^๑ว^๑
 กร^๑า^๑ค^๑ท^๑ว^๑า^๑ค^๑ไป^๑ ม^๑ิ่ง^๑อ^๑ย^๑า^๑ไ^๑ส^๑ไ^๑ค^๑ล^๑ี^๑พ^๑า^๑ท^๑ี^๑ ซึ่ง^๑อ^๑ว^๑ด^๑ว^๑า^๑น^๑า^๑ร^๑า^๑ย^๑ัน^๑
 แบ^๑่ง^๑ภ^๑า^๑ค^๑ มา^๑จาก^๑เก^๑ษ^๑ีย^๑ร^๑ว^๑า^๑รี^๑ศรี^๑ เป^๑น^๑ไ^๑ฉ^๑น^๑ไม่^๑แ^๑ผ^๑ล^๑ง^๑
 ฤ^๑ท^๑ธิ^๑ ให้^๑ว^๑า^๑ส^๑ุ^๑กร^๑ิ^๑เข^๑า^๑ม^๑ค^๑ก^๑า^๑ย^๑ ใ^๑ช^๑ให้^๑ไป^๑ก^๑ั^๑ย^๑อา^๑ชา^๑ คุ^๑ม^๑
 ห^๑ม^๑ไ^๑ย^๑ธ^๑า^๑ท^๑ง^๑ห^๑ล^๑า^๑ย^๑ ให้^๑เข^๑า^๑ม^๑ค^๑ต^๑ร^๑ง^๑ต^๑ร^๑า^๑มา^๑ห^๑า^๑น^๑า^๑ย^๑ ทำ^๑ให้^๑

ชายบาทาผ้าอุลลี่ เลี้ยแรงหวังตั้งจิตรให้ติดตาม ไปทำ
 ลามเลียมโลมนางโฉมศรี สุกบรรณลักยักษ์ตามพอ
 งามที พระโยคีจะคิดอ่านประการใด ฯ ๘ คำ ฯ

๐ เมื่อนั้น พระสังข์พึงแจ้งแกล้งไข อันองค์
 จินตะหราชอาณาจักร พึ่งสั่งให้ประหารผลาญชีวิ เหตุไฉน
 พึงสองมนุษย์ ว่าโคบุตรเป็นลูกราชสีห์ บิดรงค์ชอ
 องค์สุมาลี ครอบครองธานีปางตาล ฤาจะเป็นบุตรา
 นางกาไว ที่พระเพ็ชรพิไชยไปสังหาร นางก็ม้วยมรณา
 เลี้ยช้านาน ท้าวกรุงपालจะคิดประการใด ฯ ๖ คำ ฯ

๐ เมื่อนั้น ท้าวอำไพได้ฟังดังเพลิงไหม้ รู้ว่าชา
 ละวันบรรลัย ภูโนยพิโรธโกรธา โจนจากรถแก้ว
 แว่วไว เข้าชิงไชยสัปปุทธยักษา หมายจำนงชิงองค์
 นางโมรา ใจร้ายนั้นบุกเข้าคลุกคลี ฯ ๔ คำ ฯ

๐ เมื่อนั้น พระศรีสุทนต์นรินทร์ เห็นพระสุริยามา
 ราวี ชุนกระบี่แผ่นโผนโจนทยาน ทั้งสิบแปดมงกุฎวุฒิ

หอสมุดแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ ร.๙ นครราชสีมา
895.9112008

๒๘

ส ๘๖๙ ๒

๒๖.๓๓ ๒. 1636

ไกร หมายถึงงานจงผลาญ ทั้งสืบรณรภาพระยามาร
ต่างหาญต่างสู้เป็นคู่กัน อันพระยาภคธราชอาของ จัป
บุญทนางค์แขงขัน พระณรงค์พิไชยใจฉกรรจ์ เข้า
โรมรันควยท้าวสลิยนต์ วงศ์สุริยามาตย์อาหาญ เข้า
ต่อต้านควยท้าวสิงห์ องค์พระจันทโครพจบสกล เข้า
ประจัญต่อตีศรีสุวรรณ ท้าวกรตสุริกาญจน์ชำนาญศร
เข้าต่อกรกับกระบิลนิลขัน อันพระหลวิไชยใจฉกรรจ์
เข้าโรมรันสัปปยทศควยอุศเรน พระสมุทโคคมเข้ากลม
เกลียว ลดเลียวต่อสู้มูระเห่น เจ้าสาครคนสนิทจัดเจเน
จิบไค้สุรเสนวานร ท้าวเสนากุญญทชทยาน เช่นฆ่าเวตาล
ชาญสมร อันเจ้าลิขิตฤทธิรอน สัหารพระยาขรรณรณา
ฯ ๑๔ คำ ฯ

๐ เมื่อนั้น พระตรีภพลบโลกนาถ เห็นวิหยา
สะก้านชีวา พระผ่านฟ้ากริ้วโกรธคือไฟ จึงว่าเหว
สังคามารดา มาสังหารลูกยาทุกักไยย ว่าพลางทาง
ขึ้นคิลป์ไชย แผลงไปถูกท้าวกรุงपाल ฯ ๕ คำ ฯ

๑ เมื่อ^๕นั้น วา^๕ย^๕บ^๕ต^๕ร^๕ว^๕ค^๕มิ^๕ไ^๕กร^๕ไ^๕ห^๕า^๕ญ^๕ ย^๕ี^๕ล^๕ิ^๕ย^๕ก^๕ร^๕ก^๕ุ^๕ม
ศ^๕ร^๕พ^๕ร^๕ะ^๕อ^๕ว^๕ต^๕า^๕ร^๕ ล^๕ิ^๕ย^๕โ^๕ษ^๕ฐ^๕ั^๕ส^๕ัง^๕ส^๕า^๕ร^๕ส^๕ุ^๕ว^๕ิ^๕ญ^๕ชา ๗ ๒ ค^๕ำ ๗

๑ โอ^๕ ป^๕า^๕ก^๕ห^๕น^๕ึ^๕ง^๕ว^๕า^๕โอ^๕เ^๕จ^๕ำ^๕ข^๕ว^๕ญ^๕เ^๕น^๕ต^๕ร^๕ บ^๕ิ^๕ต^๕เร^๕ศ^๕จะ^๕ม^๕ว^๕ย^๕
ส^๕ัง^๕ข^๕า^๕ร^๕ ข^๕อ^๕ฟ^๕า^๕ก^๕ฝ^๕ง^๕แ^๕ก^๕ว^๕เ^๕น^๕ต^๕ร^๕เก^๕ษ^๕ร^๕า จ^๕ง^๕ว^๕น^๕ท^๕า^๕ระ^๕เ^๕ด^๕เ^๕น^๕
ม^๕น^๕ต^๕ร^๕

๑ ป^๕า^๕ก^๕ส^๕อ^๕ง^๕ร^๕อ^๕ง^๕ว^๕า^๕ฟ^๕ิ^๕เ^๕ก^๕เ^๕ย^๕ ก^๕ะ^๕ร^๕ไ^๕เ^๕ย^๕ช^๕ำ^๕ง^๕มา^๕ช^๕ำ^๕ฟ^๕ิ
ข^๕อ^๕ฟ^๕า^๕ก^๕น^๕า^๕ง^๕ค^๕า^๕ร^๕า^๕เท^๕ว^๕ี ก^๕ิ^๕ย^๕ส^๕า^๕ว^๕ศ^๕ร^๕ิ^๕น^๕ั^๕ก^๕ส^๕น^๕ม^๕ก^๕ำ^๕น^๕ั^๕ล^๕เ^๕น^๕

๑ ป^๕า^๕ก^๕ส^๕า^๕ม^๕ส^๕ัง^๕ค^๕ว^๕า^๕ม^๕พ^๕ร^๕ะ^๕ส^๕ม^๕ุ^๕ท^๕ ข^๕อ^๕ฟ^๕า^๕ก^๕บ^๕ุ^๕ษ^๕มา^๕ล^๕
ศ^๕ร^๕ิ^๕ส^๕เ^๕ โอ^๕เ^๕พ^๕ร^๕า^๕ห^๕ม^๕ณ^๕ั^๕ม^๕จ^๕ฉ^๕า^๕ย^๕า^๕ไ^๕ จ^๕ว^๕ัง^๕จะ^๕ไ^๕ด^๕เ^๕ฝ^๕า^๕ก^๕ฝ^๕ิ^๕ย^๕ิ^๕ต^๕ร^๕

๑ ป^๕า^๕ก^๕ส^๕ี^๕ว^๕า^๕โอ^๕เ^๕อ^๕ง^๕ค^๕ต^๕ โอ^๕เ^๕ร^๕ส^๕จ^๕ง^๕จ^๕ำ^๕ค^๕ำ^๕ส^๕อ^๕น^๕ ต^๕ัง^๕ไ^๕จ^๕
ภ^๕ัก^๕ค^๕ิ^๕พ^๕ร^๕ะ^๕ส^๕ั^๕ก^๕ร^๕ อ^๕ย^๕ำ^๕ค^๕ิ^๕ค^๕ว^๕า^๕ภ^๕ธ^๕ร^๕เ^๕ป^๕เ^๕น^๕ส^๕ำ^๕ม^๕ิ

๑ ป^๕า^๕ก^๕ห^๕ำ^๕ร^๕อ^๕ง^๕ว^๕า^๕น^๕า^๕ง^๕เ^๕ก^๕น^๕้ำ จ^๕ง^๕ฟ^๕ง^๕ค^๕ำ^๕น^๕บ^๕ถ^๕อ^๕พ^๕ร^๕ะ^๕
ภ^๕า^๕ย^๕ิ อ^๕ุ^๕ส^๕ำ^๕ห^๕ำ^๕ร^๕ก^๕ษ^๕า^๕ค^๕ร^๕ร^๕ภ^๕เท^๕ว^๕ี แ^๕ม^๕จะ^๕ไ^๕ด^๕เ^๕ไ^๕ป^๕เ^๕น^๕ศ^๕ร^๕ิ^๕จ^๕ร^๕ก^๕า

๑ ป^๕า^๕ก^๕ห^๕ก^๕ว^๕า^๕เ^๕จ^๕ำ^๕ตะ^๕เ^๕ภ^๕า^๕ท^๕อ^๕ง^๕ ท^๕ัง^๕ส^๕อ^๕ง^๕อ^๕ย^๕ำ^๕ค^๕ิ^๕ค^๕ฤ^๕ษ^๕ย^๕า^๕
อ^๕น^๕อ^๕ง^๕ค^๕อ^๕ณ^๕า^๕ก^๕ร^๕ร^๕ณ^๕ก^๕ิ^๕ย^๕ะ^๕ต^๕ร^๕า จ^๕ง^๕น^๕ก^๕ว^๕า^๕พ^๕น^๕อ^๕ง^๕ท^๕อ^๕ง^๕
เ^๕ค^๕เ^๕ย^๕ว^๕ก^๕น^๕

๑ ปากเจ็ดเสร็จสั่งจะสังขาร ชวาพจะมีวยาสน์
ไปยื่นคำมให้กับโจรใจฉกรรจ์ เลื่อมไถวรรณไยเป็น
ไคเช่นนั้น

๑ ปากแปดควอนว่าทรงยศ พระรตจงช่วยแผ้ว
แม่จะเขียนมนต์เรียกมฤค วิถีกับศิริให้ลูกยา

๑ ปากเก้าเผ้าสั่งพระอุณรุท ทรงภูษเมื่อยจะมีว
สังขาร นองรักจกถวายบังคมลา กลับไปอยู่คหาในวาร

๑ ปากสิบเสร็จคำที่ราสั่ง สันกำลังด้วยพิศม์ครคร
พราหมณ์ก็กลายกายาเป็นนารี สันชีวอยู่ในไพรวัน

๑ ๒๐ คำ ๑

หมดฉบับเท่านี้

1811